

IN NOMINE JESU
DE REVELATIONE DIVINA

Ex Evangelio Dom. post Circumc., Math. 2.

PRAESIDE

WILHELMO LYSERO D. & P. P.

Respondente

CHRISTIANO Köckert Lub. Sax.

17. Junij Anno 1629.

in Auditorio minori disputabitur,

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS HAKEN,

col. ev. dogm.

11.46

Aus der
Schloßbibliothek zu Oels
1885

14142

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

THESIS I.

DEUM lucem inhabitare inaccessibilem
 ὡς ἀπρόσιτον, testis est Apostolus 1. Tim 6.
 16. *Vbi quidem inhabitatio ei non tribuitur
 in sese; sed juxta Chrylostomum, ob nostræ
 cognitionis infirmitatis sensum, per ἀ-
 θρωπον καὶ θεῶν. Cum sicut corpus non est, ita &
 in loco Deus non sit; quod enim in loco est, nō ubique totum
 est, sed minore sui parte minorem locum occupat, & ma-
 jorem majorem; ut ait August. 1. 2. Ep. 6 col. 28. hoc ipsum
 Apostoli adducens dictum. Quia vero ex corporibus creatis, quod-
 libet & in loco est, & quod nullibi est, id plane non est; ideoq;
 ne à mente nostra plane Deum non esse fingatur, Scriptura ad
 nostram condescendens infirmitatem, Deo locum & habitationē
 multis in locis attribuit, Es. 57. 15. Ps. 68. 17. Huc ergo verba
 inhabitandi, sedendi, ascendendi, descendendi, & simi-
 lia, quæ loci connotationem includunt, pertinent; quæ omnia
 per quendam ἰκονοµίαν & figuratè Deo tribuuntur.*

II. Locus ipse qui Deo assignatur, vel reverà vel tantum
 in mentis nostræ conceptu existit: ille potissimum presentis Dei
 circa illum locum operationem dicit; sic ubiq; Deus esse dicitur,
 quia potenter omnia ubiq; conservat & sustentat, ita ut si absq;
 hac ejus conservatione foret, res ipsæ nullibi essent seu non essent:
 hinc Psal. 104. 29, abscondes facies tuas terre buntur, defi-
 cient אֲרָצֵי ut locus ijs non inveniatur Ap. 20. 11. Pecul-
 liare Deo habitaculum Ecclesia piūmq; cor præbet, ibi mansio-
 nem facit gratiæ suæ communicatione, qui modus presentie gra-
 tiosus dicitur: Vt ita loci attributio Deo facta, presentis Dei
 operationem in illo loco, & operantis Dei presentiam nobis dicat,
 sine omni locali inclusionem, quæ à Deo alienissima.

III. *Vicissim quandoq; locus, qui Deo attribuitur, non re-
vera existit, sed à mente nostra tantum ita formandus est: atq;
ut prior loquendi modus operationem Dei extra se, ita hic poste-
rior Majestatem Dei intra se considerandam potissimum nobis
exhibet, ut ita per conceptum externi loci mens nostra ad cogni-
tionem internæ Majestatis & sublimitatis divinæ perduca-
tur. Sic Deo sedes atq; thronus tribuitur igneus, ad Majesta-
tem puritatem & sanctitatem Dei indicandam: Unde Cyril-
l. 12. Thes. c. 14. Quando de Deo sedere & sedes aut so-
lium dicitur, nihil aliud intelligitur, nisi principatus &
regia potestas, quam naturaliter super omnes habet cre-
aturas. Eodem modo lux Dei habitaculum à Paulo dicitur,
ut ita simplicitas, puritas, sanctitas, Majestas & gloria Dei
spendidiissima nobis indicetur.*

IV. *Inaccessibilem vero hanc lucem appellat Aposto-
lus, ostendens tantum fulgorem divinæ Majestatis esse, ut om-
nem mentis humanæ cogitationem longissime excedat: adeo ut
Angeli ipsi beati illi Spiritus, fulgore lucis illius excellentissima
perstringantur, ut facies suas propterea operiant & obtegant
Et. 6. 2. Infinita enim illa Majestas est, à nulla ergo finita
mente comprehendi potest. Is qui in luce illa inaccessa habitat, so-
lus seipsum perfecte intuetur, & plenissime cognoscit, ad quã per-
fectam cognitionem non admittitur, qui non in consortium bea-
ti illius habitaculi recipitur, quod soli humanitati Christi con-
ceditur, & creaturis reliquis omnibus denegatur.*

V. *Culpa tamen omnis illius ignorantia non Deo, qui lux
est & lucidum habitaculum incolit; sed nostræ mentis infirmita-
ti adscribenda: nec enim Deus in tenebris habitat (ut Manichæ-
orum alterum principium, quod tenebrarum Deum dixere)
ut agnosci nequeat; sed mentis nostræ imbecillitas tanta est, ut
lucem illam ferre nequeat. Absit ergo à nobis, ut presuma-
mus, ingenij nostri viribus ad tantam accedere lucem, sic enim*

certis

certissima se quereatur ex tectio, idemq; nobis, quod illi qui re-
Et à Solem intuetur, contingeret, ut plane nihil videre possemus.
Vicissim verò si nihil de Deo sciremus, actum de nostra salute foret,
quæ in Dei cognitione consistit Joh. 17. Deus ergo ex inaccessa
illa luce exiit, & sese nobis, quantum ad salutem scitu necessarium
fuit, revelavit. Atq; hac revelationis lux non amplius in-
accessibilis est, sed illuminatis oculis facilis ad eam patet aditus.
Ut ergo Deum non luce in accessa absconditum sed revelata qua-
ramus agamus.

DE REVELATIONE DIVINA:

Revela oculos meos & aspiciam mirabilia de le-
getuas; peregrinus ego interra, ne abscondas à me præ-
cepta tua Pl. 119. 18.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

VI. *Hom'nis animus ita à Deo creatus, ut in eo sit natura-
lis scientie appetitus, quod ipsi etiam Philosophi observarunt;
& sicut vacuus ventriculus cibum; ita intellectus hominis scibi-
le ut suum pabulum expetit. Cum vero hominis intellectus, no-
bilissima animæ facultas sit, divinamq; referat originem, quò
nobilior scientia eidem oblata fuerit, tanto melius quoq; exsatu-
rabitur: ut enim ignis, ita & intellectus humarus altiora petit,
in summo ergo quiescit optimè, & quò scibile quoppiam subli-
mius, eò humano animo gratius illoq; dignius erit. Nemini
porro dubium esse potest, de divinis rebus notitiam esse præcla-
rissimam; divinis enim rebus quid dignius cogitari posset & du-
bium quoq; nulli esse potest, de divinis per revelationem divi-
nam certissimam oriri scientiam: quid enim eo, quod à veritate
ipsa originem trahit esse posset certius? Rectissimum proin fuerit
atq; utilissimum de revelationibus divinis agere.*

VII. Revelatio divina est actio Dei gratiosa,
divina scitu necessaria modis olim variis, jam quo-

ad salutem; sola Scripturae voce, hominibus indicantis. *Explicabimus haec uberius.*

REVELATIO DIVINA.

VIII. *Αποκάλυψις seu revelatio est verbum ἔγραφε, & de divinis saepe in divinis habetur literis, non tamen uno eodemque sensu. De vocatione gentium accipitur Luc. 2. 32. ubi Christus dicitur esse lumen eis ἀποκάλυψιν ad revelationem gentium. De apparitione & manifestatione in ultimo die futura tum Christi 1. Cor. 1. 7. 2. Thes. 1. 7. 1. Pet. 1. 7. 13. 4. 13. tum filiorum Dei Rom. 8. 19. tum ipsius judicij Rom. 2. 5. accipitur; sed haec à scopo nostro aliena. Propius illa accedit significatio, quando de caelestibus visionibus dicitur 2. Cor. 12. 1. 7. Gal. 1. 12, 2. 2. Ep. 3. 3. Atq; hinc liber Johannis Propheticus Ap. 1. 1. nomen accepit & Αποκάλυψις appellatur, quia caelestibus constat visionibus. Propriissima illa & hoc loco aptissima significatio est, quando de notificatione voluntatis divinae in negotio nostrae salutis accipitur Rom. 16. 25. 1. Cor. 14. 6. Eph. 1. 17. χρηματισμός ex v. 22. & Rom. 11. 4. dici posset, de quo statim plura.*

EST ACTIO DEI GRATIOSA.

IX. *Verbo χρηματίζομαι Spiritus Sanctus in hoc Evangelio Mat. 2. 22. & paulo ante v. 12. usus est, quod non tantum responsionem & annunciationem, sed divinam originem ostendit. Hinc L. 2. 26. ad Spiritum Sanctum refertur, & dicitur aliquid κεχρηματισμένον, & divinitus nunciatum à Spiritu Sancto. Sed & absolutè positum in forma passiva (in activa enim aliam significationem habet, ut videre est Heb. 12. 25. Act. 11. 26. Rom. 7. 3.) si angelus internuncius non expresse adjungatur, sicut Act. 10. 22. ad Deum authorem immediate refertur: sic quod ab ipso Jehova Mosi dictum fuerat Exod. 25. 16.*

40. id

40. id hac voce insinuatur Heb. 8. 5. Pari modo revelatio de di-
ludio ab ipso Deo Noe facta Gen. 6. 13. eodem vocabulo Heb.
II. 7. exprimitur. Et $\chi\epsilon\pi\alpha\lambda\iota\sigma\mu\omicron\varsigma$ dicitur Rom. II. 4. respons-
sum à Deo, in sibilo aure tenus se manifestante, Eliæ datum I.
Reg. 19. 12. 18.

X. Ad Deum ergo divinarum rerum revelatio, seu ad
primum authorem referenda, non secus atq; visio lucis ad lucem,
Solis ad Solem. Licet verò internuntijs quandoq; utatur ange-
lis, seu in nostro Evangelio bis legimus angelum in somno appa-
ruisse Iosepho; id tamen Dei jussu factum, atq; ita omnino ad
eundem referendum. Angelus enim est & dicitur, quia lega-
tus Dei est, idq; etiam hac in parte, quando hominibus divina
revelat. Et legatus certe, omnem actionem suam merito ad
principalem refert, atq; hic potissimum ut suprema considerandus
causa est. Inde tamen hanc distinctionem elicimus, quod reve-
latio alia immediate à Deo fiat, alia mediantibus creatu-
ris internuntijs.

XI. Ubi nonnulli priorem revelationis modum plane ne-
gant, & statuunt, Deum tantum per angelos revelatio-
nes peregisse, cum ipsa legis revelatio ad angelos referatur
Gal. 3. 19. Vid. P. Martyr. in Loc. comm. L. 4. Sed enim
licet ministerium angelorum in legis promulgatione à nobis non
negetur: revelatio tamen ipsa atq; elocutio ad Deum ipsum, hi-
storia Mosaiica attestante, referenda est, nec ab Apostolo illic
negatur. Et qui posset Deus ex precedentibus cum Mose actio-
nibus & locutionibus, inter quas & promulgatio legis est, exclu-
di; cum expresse Exod. 33. 2. 3. ab angelo, loquens cum Mose
distinguat, & se nolle porro cum Israelitis ire, sed angelum
missurum dicat, Mose vero non intermissis precibus tandem
obtineat, ut Deus se ducem tineris fore promittat Ex. 34. 11.
Omnino ergo Deus ipse cum Mose locutus, nec angelis internun-
tijs semper usus fuit. Ex visione Esa. 6. idem discrimen ma-
nifestum

nifestum est, aliter ibi Deus, aliter angeli apparent; alia itidem Deus, alia angeli loquuntur, nunciant & revelant.

DIVINA SCITU NECESSARIA.

XII, Objectum hoc divinae revelationis est, res nempe divinae scitu necessariae. Divinas res hic ratione scientiae divinae consideramus, atque illas ita appellamus, quae soli divinae cognitioni subsunt, quaeque per intellectum humanum proprijs non acquiruntur viribus; quod posterius priori latius sed prius est principalius. Distinctius paulo haec proponamus: Res quaedam ita sunt comparatae, ut nullus humanus intellectus ex se ad eas assurgere valeat, etiam si omnes intendat vires; quaedam verò ut humanus quidem intellectus ea cognoscere, sed certo modo possit utraque, per divinam revelationem innotescunt. Horum omnium tres constituemus classes. Intellectus enim humanus quasdam res non capit, per se. 1. propter eorum excellentiam ut sunt divina mysteria Trinitatis incarnationis & reliqua caelestia 2. propter eorum non existentiam, ut sunt futura contingentia, quae nec in se, nec in suis causis sunt. 3. propter absentiam à sensibus, humanus enim intellectus, sensuum ministerio circa singularia utitur, quod ergo non prius in sensibus fuit, in intellectu esse non potest; ita cordis abdita & longe dissita nisi per vocem auditui vel per literas visui offerantur, ab intellectu cognosci non possunt: sic artificiosa, praeterita &c. non nisi certis cum adminiculis cognoscuntur. Illa ergo scire, & haec sine adminiculis debitis scire, divinae cognitionis est, & quando hominibus innotescunt, revelationis.

XIII. Nec vero sine causa scitu necessaria esse, de quibus agendum, addidimus, ut ita curiositati humanae limites ponamus, quae per versam hanc rationem ab Eva hereditario quasi accipit jure, curiosius quam par est in divina quaerendi & divinam scien-

scientiam in gradu ulteriore quam concessum appetendi. Necessitas ergo illa ex nostra salute & divina voluntate estimanda. Quicquid salus nostra requirit, id divina Majestas nos scire voluit Act. 20. 27. Et quicquid divina benignitas nos scire voluit, id ad salutem nobis sufficit. Observanda proin hic omnino regula Prosperi l. 1. de vocat. gent. c. 7. Quæ Deus occulta esse voluit, non sunt scrutanda, quæ autem manifesta fecit, non sunt neganda, ne in illis illicitè curiosi, in his damnabiliter inveniamur ingrati. Licet proin cum Augustino, non liquet, revelatione cessante repetere; & cum Cyrillo catech. 6. asserere In his quæ de Deo dicuntur, hanc maximam esse scientiam, ignorantiam fateri.

MODIS OLIM VARIIS.

XIV. Ita Apostolus Heb. 1. 1. πολυμέρως καὶ πολυτρόπως olim Deus locutus patribus in Prophetis. Multitudo tamen huius varietatis in certas redigi classes potest. Ordinatio revelatio per verbum facta est, de qua in consideratione nostri temporis, plura dicemus, ad ordinariam revelationem, Ephod sacerdotale, & in illo Urim atque Thumim Ex. 28. 30. referimus per illud enim Deum respondere solitum constat ex Num. 27. 21. 1. Sam. 23. 10, 28. 6, 30, 7. Quid vero illa sint valde disceptatur. Nomen Tetragrammaton ex R. Salomonis sententia: Lucidissimi lapides immediate à Deo producti juxta Ariam Montanum; Imaguncula & simulachra Christoph. à Castrol. 3. Proleg. in Min. Proph. c. 3. sunt omnia mera conjectura duodecim lapides ipsos, alio nomine ita appellari, textui vix congruit, cum ab iisdem distinguatur. Sic quod nonnulli putant hæc duo verba opere Phrygionico fuisse pectorali inserta, cum cidari inscriptum fuerit, Sanctitas Domino Ex. 28. 36. nil concludit; cum hic modum fabri-

Ff

candi-

candi & sculpturam expresse textus monstrat, quod ipsum de Urim & Thumim non habemus. Cum ergo Scriptura hic taceat, nos cum Luthero, in glossa marginali, potius humiliter ignorantiam fateri, quam audacter incertum pro certo venditare volumus. Hoc interim scientes, responsa Deum interrogatum ordinarie per hoc medium dedisse, vel fulgore, vel quia id multiplicibus responsis vix congruit. 1. Sam. 23. 10. 30. 7. scripto pictura-ve aut potius voce, quod postremum verbo dicendi in ll. dd. innui videtur: an verò vox hæc ex ipso Urim & Thumim, an potius per internam Dei inspirationem à sacerdote prolata sit, ego determinare non audeo.

XV. Extraordinaria revelatio modis facta est pluribus, quædam extra hominem, quædam in ipso homine: Extra hominem facta est 1. In astris Mat. 2. 9. Es. 38. 8. 2. In Elementis Gen. 9. 13. (quamvis hoc ad ordinarias revelationes referri possit) Ex. 14. 20. Jud. 6. 37. 3. In animalibus Gen. 8. 8. & seqq. Num. 22. 26, 28, 33. 4. In igne cum primis sæpe revelationes ejusmodi factæ sunt, unde sæpius Deum per ignem & ex igne respondisse legimus.

XVI. Plures adhuc dantur revelationum divinarum modi in ipso homine 1. In ejus factis, ut quando sortes fuere projectæ Jos. 7. 14. 1. Sam. 10. 14. Act. 1. 26. 2. In ejus dictis, ut per certa omina Gen. 24. 12. Iud. 7. 11. 1. Sam. 14. 8. Joh. 11. 48. 3. In ejus oculis, per visiones vel expressas Act. 7. 56. Dan. 5. 5. vel parabolicas, quibus tota Scriptura plena. 4. In ejus auribus per oracula, quæ vel edita per angelos internuncios, Gen. 19. vel immediate, idq. tum assumpta forma Gen. 18. tum sine ea Joh. 12. 28. 5. In ejus phantasia per somnia Gen. 37. 41. 6. In ejus mente & intellectu sicut Basil. in Es. 7. (egredere in occursum Ahas) pleraq. prophetarum vaticinia edita censet, ubi quidam Moysen immediate, reliquos per species intelligibiles, illuminatos censent.

XVII. In

XVII. In nostro Evangelio somniorum & prophetia expressa fit mentio. Et somnia quidem quod concernit, naturalia & diabolica non sunt huius loci: Divina vel fiunt sopore unicum in somnio ab ipso Deo immisso Gen. 15. 12. vel in somno naturali, Deus dormientes erudit: quod genus somniorum mixtum Judaei vocant, & tale Prophetis frequens exempla in nostro textu habemus. Non igitur possumus probare, quod Aristoteles in lib. de divinat: per somnium (si modo ejus est) asserit, somnia à Deo non immitti: & si enim non omnia à Deo sint; nec necessario nocturnis semper utatur informationibus, attamen quaedam à Deo esse & quandoque noctu, sed liberrime, immitti, propterea negari nequit; sive, id fiat immediate à Deo ipso sive mediis angelibus, & hoc ipsum enim ad Deum referendum esse supra docuimus. De discrimine vero somniorum vere divinorum & falsorum, insignis extat locus Jer. 23. 25.

XVIII. Prophetia latius patet, & contigit tam vigilantibus, quam dormientibus; tam per visionem, quam per sermonem; & horum utrumque vel fuit externum vel internum: quaedam facta est sine extasi, quaedam vero in extasi, ubi licet sensus externi vel interni quiescerint, mens tamen integra mansit, ut semper intelligeret & figuras quae obijciebantur, quin & quae per illas significabantur, si non statim per se, saltem post, per divinam, informationem, ut videmus in Petro Act. 10. Erravit ergo Montanus sine intellectu prophetiam fieri dicens Epiph. hæres. 48. l. 2. T. 1. cum omnino in visione intelligentia opus sit Dan. 10. 1. Probe quoque naturales conjecturae, vel diabolice prestigiae à divinis prophetiis distinguende, quas cum Robertus Flud de Fluctibus Tom. 2. Tract. 1. sect. 2. Part. 1. l. 1. c. 2. permisceat & confundat, in Deum ipsum supremum prophetiae authorem est injurius.

XIX. Porro prophetae suas revelatiores, non tantum in privatam sed publicam quoque totius Ecclesiae utilitatem à Deo

acceperunt, scriptis easdem ergo consignarunt, & Ecclesia reli-
querunt, sicq; eorum dicta hic citantur. Primum ex Ocl. i. i.
non per contradictionem, ut Julianus & Apostata blasphemavit,
nec per nudam allusionem, quasi Propheta id plane non intendis-
set; quomodo enim dictum propheta impletum tunc fuisset, si pla-
ne nihil de eo dixisset: sed typicè & analogicè hoc pacto, ut verba
prophetica ex parte typum Israelis & quod in membris pera-
ctum, ex parte vero antitypum Christum & quod in capite pera-
gendum respiciat, quo & peracto demum, perfectum complemen-
tum hac prophetia accepit. Secundum ex Hierem c. 31. 35.
itidem de perfecta impletione intelligendum, cum pars illius va-
ticipij impleta sit, quando Rahel liberos suos ab Assyrijs & Ba-
bylonijs interfecto sdeploravit; pars verò altera ejusdem vatici-
nij, quam itidem Spiritus Sanctus & potissimum intendit, in hoc
infanticidio implenda fuerit.

XX. Tertium unde petitum sit anxie à multis disquiri-
tur: nos nec ex scripto prophetico amisso, nec ex traditione non
scripta; cum utrumq; asserere periculosum sit, desumptum putamus.
Nec verò ad generalem tantum Scripturae consensum, (propter
pluralem prophetarum appellationem, alibi quoq; per Enallagen
positam Joh. 6. 45. Act. 13. 49, 15. 15.) provocamus, cum illud,
quod in specie nullibi dicitur, ubi generaliter inveniendum
sit, ego nesciam. Sed ex Es. 11. 1. desumptum statuimus, ubi Pro-
pheta disertè Messiam משיח nomine Evangelista teste, ex irbe e-
ducationis desumendo, appellat; & simile hinc per convenientis-
simam nominis à fruticibus desumit. Vbi non negarim propter
similitudinem vocum משיח & משיח Mathæum quoque Nazara-
reos respexisse, per Paranomastiam Spiritui San-
cto admodum frequentem.

JAM QUO AD SALUTEM SOLA SCRIP- TURÆ VOCE.

XXI. In ultimis diebus istis, locutus est nobis in fi-
lio

no, ait idem Apostolus Heb. 1. 2. *Ultimus ergo & præstantis-
simus divina revelationis modus unicus, reliquis omnibus præpo-
ponitur. Etsi enim in V. T. filius quoque locutus sit: hic tamen us
persona composita consideratur, ita ut ratione humanitatis Spi-
ritus Sanctus quoque per eum locutus sit, quod in V. T. locum non
habet. Licet quoque in N. T. Apostoli post filium locuti sint,
non tamen aliud, nec alio modo; sed à filio acceptum protulerunt.
Ultima ergo divina voluntatis revelatio per filium facta est, qui
ex sinu patris protulit & nobis enarravit Joh. 1. 18. idque
viva voce fecit, cum in terris circumiret, & Apostolos reliquo-
rum doctores informaret, Spiritu Sancto dein per ἑαυτοῦ νόον sug-
gerente, quæ Christus dixerat Joh. 14. 26. quod ipsum etiam
illi in literas retulerunt, 1. Joh. 1. 3. Divino impulsu 2. Tim. 3.
16. & mandato tum generali docendi Mat. 28. 19. tum speciali
scribendi Ap. 1. 11. 19. ad id adducti.*

XXII. *Hinc Scriptura, vocem assignamus; Deus enim
primus & primarius Scriptura author, etiam nunc per Prophetas
in eorum scriptis loquitur. Non ergo tantum in nostro Evan-
gelio legimus, dictum aliquid esse per prophetas verl. 23.
olim nempe, sed & v. 15. dictum esse per Jeremiã Prophetam
dicentem, atque ita etiam Matthæi ad hoc tempore in scriptis lo-
quentem; unde pbr aser Act. 13. 27. voces prophetarum legi
per omne Sabbatum. Et omnium clarissime v. 15. τὸ ἴνδεν
ἑαυτοῦ τὸ κενεῖς δὶα τὸ πνεῦμα, λέγοντι, dictum à Domino per
prophetam dicentem, vel potius dicente, ut non ad propius
sed principalius in hoc loquendi actu verbum referatur. Confer.
M. 22. 31. Mar. 12. 26. Luc. 20. 37. & videbis. 1. Doctrinam
in Scripturis (v. g. de resurrectione) propositam esse ejus vocem,
juxta Lucam. 2. eandem jam in libro lectam fuisse olim Dei
vocem ad suos amanuenses, juxta Marcum. 3. hanc vocem & ad
nos per lectionem devenire, nobisque id à Deo dici quod olim ad
suos internuncios dixit, juxta Matthæum.*

XXIII. *Et quomodo alias mandato docendi Apostolis à*

Christo dato ipsi satis facere possent, nisi per scripta sua id facerent? Imo quomodo caelestis patris caelitus delata voci, hunc audite Mat. 17, 5. ad quam gravissima comminatio pertinet Deut. 18, 19. obtemperare possemus, si Christi verbum in Scripturis amplius non sonaret? Peccant ergo gravissime, qui Scripturam mutam & mortuam appellant literam, quod Pontificij & Enthusiatarum cohors vult, quasi demum per Pontificem aut raptus animanda sit, quae à Deo, qui ipsa vita, accipit, ut sit vivus & efficax sermo, penetrabilior omni gladio ancipiti Heb. 4, 12. Vocem ergo supremi iudicis in hisce agnoscimus literis & verbis, quibus cum iudicium condemnationis Joh. 2, 48. adscribatur, discretionis quoque merito eidem à nobis rectè relinquitur; qui enim hic illud assequitur, quod illic in extremo die ultima sententia erit, is à beatitudine aberrare non poterit.

XXIV. Eandem vocem folam in negotio salutis jam agnoscimus, cum varii illi revelationis divinae modi jam sint sublati, nec immediatè Deus cum hominibus amplius loquatur, & omne consilium Dei de nostra salute jam patefactum sit. Act. 20, 27, ut ita alijs porro revelationibus, quae & ultima quoad dignitatem conferri non possent, opus non sit. Unde in ipso nostro Evangelio ter ad Scripturam remittimur; & haec Lydiae lapidis, angelicae etiam apparitionis probandae, hic ostenditur; à quo si revelatio etiam ab Angelo facta discedit, anathema ei dicendum ex Gal. 1, 8. Cumque durantibus adhuc extraordinarijs revelationibus, & Christo ipso, in carne praedicante, ad Scripturam remittamur Ioh. 5, 39. Luc. 16, 29. 31. Et. 8, 20. quanto magis ad illam nunc unice respiciendum nobis erit. Absit ergo ut Pontificem, somnia, nostram rationem & imaginationem, Scripturae iungamus, nedum praeferamus.

XXV. Hoc interim non negabimus, posse adhuc Deum in negotio salutis temporalis; extraordinariè agere & nostro seculo non desunt exempla miraculose à Deo de periculis monitorum vel ab iisdem ereptorum. Simonis Grynaei è A. 1529, Spirensibus comitijs

comitijs miraculose evocati historia nota est, & fuse à D. Ludovico Rabo part. 7. Martyrologij p. 57. describitur: simile quid hodieque Deum facere posse non negamus. Ipsa Evangelica præsens historia, fiduciam de ereptione, etiam miraculosa, si gloriae divinae & nostrae salutis conducatur, conformat: sed in negotio salutis aeternae unice Scripturae inherendum.

HOMINIBUS INDICANTIS.

XXVI. DEUS qui primo divina revelavit mysteria, idem etiamnum hominibus in suo verbo illa indicat. Inter Aegyptium infanticidium & Nazaraeum nomen indicavit idem Deus Prophetis per internam allocutionem: indicavit Mathaeo per scripta Prophetica, & internam Sp. S. inspirationem simul: indicat & nobis, sed tantum per scripta Prophetarum & Apostolorum. Nec tamen aliud DEI verbum in corde Prophetarum Matthaei & nostro hac de re est, sed plane idem, secus atq. Rathmannus garrit. Atq. illud verbum quod notificavit DEUS, non tantum lumen habet objecti, ut mysteria salutis nostrae, omni humanae rationi abscondita, patefaciat & illustret, quod lumen historicum Rathmannus appellat, satis tenuiter de rebus & origine & materia ac forma divinis sentiens atq. loquens: sed & subjecti, hoc est tenebras mentis nostrae sua virtute fugat, & nobis novas vires percipiendi & fiducialiter recipiendi, id quod revelatum est, offert & non repugnantibus confert. Qua de re in scripto Saxonico satis actum.

ΠΡΑΞΙΣ.

XXVII. Faciant dicta ad summam tuam consolationem. Dicebat uxor Manoah. Jud. 13, 23. si Dominus vellet nos occidere non ostendisset nobis haec omnia: dicamus & nos si mortem peccatoris vellet DEUS in filio per scripturam locutus nobis non fuisset. Nostra enim aeterna salus unicus omnis revelationis scopus. Non terreat nos voluntas quaedam abscondita, revelata enim contraria esse nequit, absit enim Deo

con-

contraria esse nequit absit enim ut Deo contrariet at stem, dolum
fallaciam vel hypocrisin tribuamus. Ex revelatione quoque certi,
de benigna Dei erga eternam nostram salutem voluntate, non
dubitemus externa nobis non nocitura. Angeli licet in somno
tibi non appareant, Scriptura tamen in circuitu tuo eos esse re-
velavit Ps. 34. 8. teque in manibus portare Ps. 91. 12. certior es ex
Scriptura de angelorum presentia, quam ex visione propria; haec
enim fallere potest; illa, quia Dei veritas, non potest.

XXIIX. Faciant ad seriam ad hortationem, ut in fidei
rebus post Scripturae jam constitutum canonem, nec revelationes
nec miracula attendamus, ijsve contra aut praeter Scripturam cre-
damus (jam dudum id contra Petilianum ex Scriptura Augustinus
demonstrant) multa ejusmodi finguntur, ipsaque Scriptura
ne credamus monet Deut. 13. 3. Mat. 24. 24. 2. Thes. 2, 9. Suspecta
ergo nobis juxta Gersonem omnis revelatio, quam non confirmat
lex cum Evangelio: oremus cum Augustino ne angelus appareat,
cum sola scriptura ad salutem sufficiat, cum Satanas in angelum
lucis se transformare queat, 2. Cor. 11. 14. cum angelorum appa-
ritio temere expetatur, quippe quae nec verbum nec promissum
habet.

XXIX. Faciant denique ab severam dehortationem:
ne prurientes habeamus aures & Schuervermerorum ructus, quos
contra ordinariam DEI in verbo revelationem evomunt, ijs-
dem excipiamus. Hoc enim agit Satan, ut Bibliorum codicem &
verbum predicatum nobis extorqueat. Hinc ut contemptum illorum
inducat ad sublimiora expetenda media invitatur: quasi verò si
induratus fores, plus quam Scriptura in te efficeret, Dei imme-
diata allocutio, atque in Caino Gen. 4. angeli apparitio, quam in
Bileamo Num. 22. miraculorum ostensio, quam in Pharaone:
somnia immissio, quam in statuam erigente Dan 3. Nebu-
cadnezare. Et ipsa Dei vox è monte Sinai quid in populo pre-
fracto effecit? Tu ergo medijs ordinarijs contentus,
ijsdemque non contrarius sis; sic
beatus eris.

Theol. evang. 91, 46